DAILY ASSAM

মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা

পাঠটো নিৰ্বাচন কৰাৰ উদ্দেশ্য ঃ

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাক আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ কাণ্ডাৰী বুলি কোৱা হয়। কবিতা, নাটক, উপন্যাস, চুটিগল্প আৰু প্ৰবন্ধ — সকলো ক্ষেত্ৰতে তেওঁ উল্লেখযোগ্য অৱদান আগবঢ়াই অসমীয়া সাহিত্য সমৃদ্ধ কৰিছে। 'সাহিত্যৰথী' খিতাপেৰে অভিহিত বেজবৰুৱাৰ ৰচনাৰাজি অসমৰ জাতীয় সম্পদ স্বৰূপ। সেইবাবে অসমৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে বেজবৰুৱা আৰু তেওঁৰ ৰচনাৰ বিষয়ে জ্ঞান লাভ কৰাটো নৈতিক কৰ্তব্যৰ ভিতৰত পৰে। বেজবৰুৱাই আত্মজীৱন-কথা 'মোৰ জীৱন সোঁৱৰণ'ত প্ৰকাশ কৰাৰ উপৰিও আলোচনীৰ পাতত কেইবাটাও আত্ম-জীৱনীমূলক প্ৰবন্ধ আৰু ভ্ৰমণ কাহিনী লিখিছিল। তেওঁৰ আন গদ্য-ৰচনাৰ দৰে, সাহিত্যিক সৌন্দৰ্যৰ বিচাৰত নিমজ কথাশৈলীত ৰচিত এই প্ৰবন্ধকেইটিও উৎকৃষ্ট সৃষ্টি হিচাপে চিহ্নিত। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক বেজবৰুৱাৰ তেনে ৰচনাৰ সোৱাদ দিয়াৰ উদ্দেশ্যে এই পাঠটি নিৰ্বাচন কৰা হৈছে।

লেখক পৰিচিতি ঃ

সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ (১৮৬৪ - ১৯৩৮) জন্ম হয় অবিভক্ত নগাঁও জিলাৰ আঁহতগুৰিত। শিৱসাগৰ চৰকাৰী হাইস্কুলৰ পৰা ১৮৮৬ চনত এণ্ট্ৰেন্স পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ তেওঁ উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণৰ বাবে কলকাতালৈ যায়। কলকাতাৰ জেনেৰেল এছেম্‌ব্লি ইনষ্টিটিউশ্যনৰ পৰা তেওঁ বি. এ. পাছ

কৰে আৰু ইংৰাজীত এম. এ আৰু আইন পঢ়া আৰম্ভ কৰে যদিও সিবোৰত ডিগ্ৰী নোলোৱাকৈয়ে এৰে। তেওঁ কলকাতাত থকা কালতে 'অসমীয়া ভাষা উন্নতি সাধিনী সভা' (অ. ভা. উ. সা. সভা)ৰ প্ৰতিষ্ঠা আৰু 'জোনাকী' আলোচনী প্ৰকাশত আগভাগ লয়। বংগৰ বিখ্যাত ঠাকুৰ পৰিয়ালৰ কন্যা প্ৰজ্ঞা সুন্দৰী দেৱীৰ লগত তেওঁৰ বিবাহ সম্পন্ন হয়।

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ নেতৃত্বত 'জোনাকী'ৰ জৰিয়তে অসমীয়া সাহিত্যলৈ ৰমন্যাসৰ ধল প্ৰবাহিত হয়। তেওঁ অসমীয়া চুটিগল্পৰ জনক। 'জোনাকী'ৰ পাতত, তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত গল্পৰ জৰিয়তে অসমীয়া চুটিগল্পৰ শুভাৰম্ভ ঘটি বিকাশৰ যাত্ৰাৰ সূচনা হয়। বেজবৰুৱাৰ প্ৰতিভা বহুমুখী। কবিতা, নাটক, চুটিগল্প, ৰম্যৰচনা, প্ৰবন্ধ, সমালোচনা, জীৱনী আদি অসমীয়া সাহিত্যৰ সকলো দিশতে তেওঁৰ বৰঙণি অতুলনীয়। তেওঁৰ উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থসমূহ হ'ল ঃ ধেমেলীয়া নাটক — লিতিকাই, পাচনি, নোমল, চিকৰপতি-নিকৰপতি; বুৰঞ্জীমূলক নাটক — জয়মতী কুঁৱৰী, চক্ৰধ্বজ সিংহ, বেলিমাৰ; উপন্যাস — পদুম কুঁৱৰী'; কবিতা — কদমকলি; চুটিগল্প — জোনবিৰি, সাধুকথাৰ কুঁকি, সুৰভি, কেহোকলি; সাধুকথা — বুঢ়ী আইৰ সাধু, ককাদেউতা আৰু নাতি-ল'ৰা, জুনুকা; হাস্য-ব্যংগ ৰচনা — কৃপাবৰ বৰবৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা, কৃপাবৰ বৰুৱাৰ ওভতনি, বৰবৰুৱাৰ বুলনি, বৰবৰুৱাৰ ভাবৰ বুৰবুৰণি; জীৱনী — ডাঙৰীয়া দীননাথ বেজবৰুৱাৰ সংক্ষিপ্ত জীৱন চৰিত, শ্ৰীশ্ৰীশংকৰদেৱ, মহাপুৰুষ শ্ৰীশংকৰদেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ; আত্মজীৱনী — মোৰ জীৱন সোঁৱৰণ; তত্ত্বমূলক গ্ৰন্থ — তত্ত্বকথা, শ্ৰীকৃষ্ণকথা। বেজবৰুৱাই 'বাঁহী' আলোচনী সম্পাদনা কৰিছিল। ১৯২৪ চনত গুৱাহাটীত অনুষ্ঠিত হোৱা অসম সাহিত্য সভাৰ অধিৱেশনত তেওঁ সভাপতিত্ব কৰিছিল।

বেজবৰুৱাই সাতটা খণ্ডত ৰচনা কৰা 'মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন' শীৰ্ষক দীঘলীয়া অসম ভ্ৰমণ কাহিনীটোৰ প্ৰথম তিনিটা খণ্ড পাঠ হিচাপে নিৰ্বাচন কৰা হৈছে। পাঠটো ড° নগেন শইকীয়া সম্পাদিত বেজবৰুৱা ৰচনাৱলী (প্ৰথম খণ্ড)ৰ পৰা লোৱা হৈছে।

মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন

মূল পাঠ ঃ

প্ৰথম আধ্যা

ডেৰকুৰি কি দুকুৰি বছৰৰ মূৰত এইবাৰ মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন ঘটিল। ইমান বছৰ মই মোৰ জীৱনটো বাহিৰে বাহিৰে কটায়েই বুঢ়া কৰিলোঁ। কাৰ্যটো নিশ্চয় আপচু। কিন্তু কিয় যে তেনে হৈছিল, তাৰ সন্তোষজনক কৈফিয়ৎ মই দিব নোৱাৰোঁ। মহাপুৰুষৰ কীৰ্তনঘোষাত আছে, —

'নকৰিলোঁ শিৰে মাধৱক নমস্কাৰ।
ইটো মাথাপোট মোৰ ভৈল মহাভাৰ।।'

ইত্যাদি পদবোৰো মোৰ বিষয়ে খটাই চলাই দিব পাৰি; মাথোন মাধৱৰ ঠাইত মাতৃ শব্দটো বহুৱাই দিলেই হ'ব। সিদিনা শিৱসাগৰত বহা এখন সভাত মোৰ ডেকা বন্ধু এজনে মোৰ এনে আচৰণৰ বিষয়ে কাৰণ এটা দিছিল; — মই হেনো গপ বা ওফোন্দ পাতিহে এনে কৰি আছিলোঁ। মই অৱশ্যে তেওঁক তেতিয়াই কৈ দিবলৈ নহ'ল, যে 'ৰামশ্চন্দ্ৰ! সেইবোৰ একো নহয় দেওহে। গপো নহয় ওফোন্দো নহয়। হয় যদি ই এটা শাওপাতহে।' শাওপাতত পৰিলে মানুহে পানীত এডিঙিলৈকে নামিও পিয়াহত শুকাই মৰে। মহাত্মা কবীৰে কৈছিল —

'পানীমে মীন পিয়াসী।
মোক শুনত শুনত লাগে হাসি!!'

শাওপাত — সন্নিপাতে পোৱা দুটা প্ৰাণীয়ে নৈখনৰ ইপাৰে এটা আৰু সিপাৰে আনটো থাকি একেলগ হ'বলৈ নাপায়, ওৰেৰাতি চিঞৰি কান্দি মৰে। এনেকুৱা শাওপাতত পৰিয়েই একঠা মাটিৰ নিমিত্তে দুই ভায়ে কিলাকিলি মৰামৰি গোচৰ ফৰিয়াদ কৰি সৰ্বস্বান্ত হৈ মৰে, তথাপি আপোচে মিতমাত কৰি মিলিজুলি পৈতৃক সম্পত্তি খাইমেলি থাকিব নোৱাৰে। এনে শাওপাতৰ নিমিত্তেই দুৰ্যোধনে পাঁচ পাণ্ডৱক পাঁচখন গাঁও দিয়ক ছাৰি বেজীৰ আগটোৰে ঢাকিব পৰা মাটিকণ পৰ্যন্ত নিদিওঁ বুলি যুঁজ কৰি মৰিল। শাওপাত

বা খোদাৰ গজপত পৰি দুই ভাই হিন্দু মুছলমানে ফুটুকাৰ ফেন সোপা বা নকটা খেৰৰ নশ-মুঠিৰ ভাগ বিচাৰি, মিছাতে দ্বন্দ্ব-হাই কটাকটি কৰি মৰি লোকৰ হাঁহিয়াতৰ পাত্ৰ হ'ব লাগিছে, তথাপি তেওঁলোকৰ গালৈ চেতন অহা নাই। মথুৰা আৰু বৃন্দাবনৰ মাজত ব্যৱধান ছমাইল কি দহ মাইল। বিধিৰ এনে বিধানতে পৰিয়েই বৃন্দাবনচন্দ্ৰই এইফেৰাকে ডেই মথুৰাৰ পৰা গৈ বৃন্দাবনত মাক-বাপেক আৰু গোপীসকলক দেখা দিব পৰা নাছিল। সাঁতোৰা বিদ্যাত পানীৰ পোক যেন একোজন নিয়তিৰ হাতত পৰি একাঁঠু পানীত পৰি বুৰি মৰে। বিধিলিপি আগ্ৰাহ্য কৰিব নোৱাৰিয়েই অমুক লক্ষপতিয়ে ধন খৰচৰ ভয়ত লঘোনে থাকি আঁঠুমূৰীয়া চুৰিয়া পিন্ধি জীৱন কটায়। এনে শাওপাতৰ পাকত পৰিয়েই অমুক মাৰোৱাৰী মহাজনে ডাক্তৰক ভিজিট দিবৰ ভয়ত, ধন আৰু নোটেৰে খুন্দা খাই থকা লোৰ পেৰাৰ সঁচাৰকাঠীটো নিজৰ গাৰুৰ তলত থৈ ডাক্তৰক নামাতি লেকেটীয়া নৰিয়াত ভুগি মৰি যায় আৰু এনে গঢ়ৰ শাওপাতত পৰিয়েই ছশ ৰূপ দৰ্মহা পোৱা অমুক ছব্‌জজে খৰচৰ ভয়ত জাৰকালি মাথোন ফটা কঁথা এখন গাত মেৰিয়াই লৈয়েই চালপীৰাত বহি জজমেন্ট লেখি জীৱন কটায়। সেইদেখি মুঠতে কওঁ যে মোৰ এই কাৰ্য গপ, অহংকাৰ, অভিমান বা ওফোন্দৰ শাৰীৰ নহয়। ই বিধিৰ বিতং বিধানং অদৃষ্টৰ ফল; বলৱন্ত নিয়তিৰ নিয়মিত। ৰাৱণে কৰিবলৈ পাঙি থোৱা স্বৰ্গৰ জখলাটো কৰিব নোৱাৰিলে, লোণ সাগৰখন বুলিলেও, সিঁচি পেলাই, লংকাৰ চাৰিওফালে গাখীৰৰ সাগৰখন বোৱাই আনিব নোৱাৰিলে, ঠিক এনেকুৱা দৈৱৰ বলতেই।

কোনো মানুহক সবাহলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰা আৰু তাক টেকেলা লগাই ধৰাই লৈ যোৱা, এই দুটাৰ ভিতৰত প্ৰভেদ বিস্তৰ। নিমন্ত্ৰণ পাওঁতাজনৰ সবাহলৈ যাবৰ মন থাকিলেও আৰু সবাহত তেওঁৰ অপাৰ আনন্দ লাভৰ সম্পূৰ্ণ আগন্তুক থাকিলেও, অনেক সময়ত এলাহ, ভাগৰ, খেৰোগেৰো ইত্যাদি এশ এটা মনে-গঢ়া আহুকাল তাৰ ভিতৰত সোমাই সেইবোৰে জুমুৰি দি ধৰি

গোটেইখন খেলিমেলি লগাই তাত ব্যাঘাত জন্মায়। কিন্তু তেওঁক ধৰি লৈ যাবলৈ অহা টেকেলাৰ লাখুটিৰ লগত সেই মকৰা জালবোৰ আৰু থাকিব নোৱাৰে। যাম, যোৱাটো উচিত, গ'লে ভাল, নোযোৱাটো বেয়া ইত্যাদিবোৰ যদিও ধুনপেচ মৰা গাভৰুৰ দলৰ দৰে তথাপি হামি, হেকটি, ভাগৰ, খৰচৰ ভয় প্ৰভৃতি নিগনি, শলিয়া, বিছা, চেলা, পঁইতাচোৰাৰ হঠাৎ তেওঁলোকৰ আগত আৱিৰ্ভাৱ হ'লে, সেই দলটি সম্ভৱতঃ ছেদেলি-ভেদেলি হ'ব। 'আহিবই লাগিব, এৰণ নাই' এইষাৰ 'আহক, অহা উচিততকৈ' নিশ্চয় বলী। মাতৃভূমিয়ে এই চিৰপ্ৰৱসুৱাক সদায় মাতি আছিল, কিন্তু সেই মতা ৰাজহুৱা ডাক। এই ডাক যদিও বিৰাট তথাপি সি নিৰ্দিষ্ট আকৃতি গ্ৰহণ কৰি মোৰ আগত দেখা দিয়া নাছিল দেখি তাৰ শক্তি মোৰ পক্ষে বিক্ষিপ্ত আৰু দুৰ্বল হৈ আছিল। বিষ্ণু সৰ্বব্যাপী সৰ্বস্থিত ব্যাপ্ত অৱস্থাত এই বিভুৰ শক্তি যদিও বিৰাট মহান, তথাপি সৰ্বসাধাৰণ বিষয়ী সংসাৰীৰ পক্ষে সি ক্ষীণ। কিন্তু যেতিয়া তেওঁ ভক্তৰ আহ্বানত নিৰ্দিষ্ট মূৰ্তি পৰিগ্ৰহ কৰি বাহিৰ হয়, তেতিয়া সি ঘোৰ নৰসিংহৰূপী, হিৰণ্যকশিপুৰ কালান্তক আৰু প্ৰ াদৰ প্ৰশান্ত পুৰুষ তেতিয়া সেই শক্তি অগ্ৰাহ্য অমান্যৰ স্ফটিকৰ স্তম্ভৰ বাহিৰত। মাতৃৰ ব্যাপ্ত অশৰীৰী ডাকে যেতিয়া মূৰ্তি পৰিগ্ৰহ কৰি বাজ হ'ল, তেতিয়া আৰু এই অধম সন্তানৰ মূৰ তেওঁৰ চৰণত ভক্তি গদগদভাৱে স্বভাৱতে নত হৈ পৰিল। তেতিয়া এলাহ, অমনোযোগ, শৈথিল্য, সকলোবোৰ নৃসিংহৰ আগত দৈত্যেন্দ্ৰৰ নিচিনা ক্ষুদ্ৰাতিক্ষুদ্ৰ হৈ পৰিল।

'নেদেখিয় দৈত্যেন্দ্ৰক নৃসিংহৰ পাশে।
লুকাই পতঙ্গ যেন অগনিত জাসে।।'

দুৰ্গা পূজাৰ বন্ধত ৰে'ল কোম্পানীয়ে যাত্ৰীক ভেৰোণৰ সুবিধা কৰি দিয়া সুবিধাকে লৈ ১৯৩০ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ১৯ ছেপ্টেম্বৰত অসমলৈ বুলি যাত্ৰা কৰি আমি সম্বলপুৰ এৰিলোঁ। লগত মোৰ সহধৰ্মিণী আৰু সৰুটি কন্যা। মানুহৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত একাষাৰ সংস্কৃত শ্লোক আছে যে 'পথে নাৰী বিবৰ্জিতা।'

ক'ব নোৱাৰোঁ সেই শ্লোক কোনে কৰিছিল। মই কিন্তু তাৰ অনুশাসন মানি নচলোঁ। নিশ্চয় শ্লোক কৰোঁতাই তিৰোতাক গলগ্ৰহ ভাবি সেই শ্লোক ৰচনা কৰিছিল। হ'ব পাৰে, নানা কাৰণত শ্লোক ৰচকৰ তেনে অৱস্থাত দুৰৱস্থা ঘটিছিল। সেইদেখি শ্লোক ৰচক পুতৌৰহে যোগ্য, খঙৰ নহয়। মই কওঁ মোৰ বহুদৰ্শনত 'পথে নাৰী বিবৰ্জিতা' নহয় সম্পূজিতাহে। বয়বস্তু দেখাশুনা, লাগিলে ৰে'লৰ টিকট পৰ্যন্ত কিনা, ঘণ্টাই ঘণ্টাই ফলটো, পিঠাখন, চাহপানীটোপা যতনাই খুৱাই বাটৰ ভোকক ৰে'লৰ খোঁটালীৰ ভিতৰৰ পৰা গতিয়াই উলিয়াই দিয়া, শুবলৈ পাটীখন পাৰি দিয়া, গাৰুটো মূৰৰ তলত গুজি দিয়া, আৱশ্যক হ'লে বিচনীৰে মূৰৰ ওপৰত বিচি ঘামৰ কণকঠীয়া মৰা ইত্যাদি এশ এটা সৰু-বৰ কাম ৰে'লৰ পথত আমাৰ তেওঁৰ দ্বাৰাই সুসম্পাদিত হৈ যাত্ৰা সুখাতিসুখকৰ মোৰ পক্ষে সদায় হয়। সেইদেখি মই ক'বলৈ বাধ্য যে মোৰ পক্ষে নাৰী পথত যে গলগ্ৰহ নহয়েই বৰং গলৰ মালাহে হৈ পৰে আৰু কবিতা কৰি ক'লে, সিয়ো মালতীৰ মালা।

বি. এন. আৰ. অৰ্থাৎ বেংগল-নাগপুৰ ৰে'লৰ ঝাৰচোগোড়া জংছন সম্বলপুৰৰ পৰা ৩১ মাইল দূৰত। গধূলি চাৰে পাঁচ বজাত সম্বলপুৰত ৰে'লত উঠি দুঘণ্টামানৰ মূৰত ঝাৰচোগোড়া পোৱাগৈ যায়। তাত চাৰে সাত বজাত কলিকতাৰ ফালে যোৱা বোম্বাই মেইল গাড়ীত উঠিব লাগে। কিন্তু সেইদিনা আমাৰ কপালত দুৰ্গতি লেখা আছিল, গতিকে ডাকগাড়ীৰ সৈতে আমাৰ ৰাহি নাহিল। আমি ঝাৰচোগোড়া পোৱাৰ আগতে বোম্বাই মেইলে আমাৰ বুকুত বিৰহৰ অগনি জ্বালি দি গুচি গ'ল। ডাকগাড়ী হেৰুৱাই আমি না-জল না-স্থলত পৰিলোঁ। আমাৰ সম্বলপুৰৰ গাড়ীয়ে যে পলম কৰি আহি মেইল ধৰিব নোৱাৰিলে, তাকে গুনি-গাথি আমাৰ বিলাই-বিপত্তিৰ কাৰণে সম্বলপুৰৰ গাড়ীক পাৰোঁ মানে গালি পাৰি ঝাৰচোগোড়া ষ্টেশ্যনতে বহি আছোঁহঁক। এনেতে কোনোবাই ক'লে যে ৰাতি দুই কি তিনিমান বজাত এখন পেছেঞ্জাৰ গাড়ী ঝাৰচোগোড়াৰ পৰা কলিকতালৈ যায়, সেইখনতে আমাৰ যোৱা উচিত।

নিৰুপায় হৈ টোপনি ক্ষতি কৰি খাপ দি সেই শেহৰাতীয়া গাড়ীখনতে উঠিলোঁহঁক। ফলত, ৰাতি বাকীডোখৰ আৰু পিছদিনাৰ গোটেইটো দিন, সেই ঢেকেৰ ঢেকেৰ পেছেঞ্জাৰ গাড়ীতে খপি কুৰি তাৰিখে ৰাতি আঠমান বজাত কলিকতা পালোঁগৈ। বাটত আমাৰ অনাহাৰ বুলিলেও, সৰহকৈ বঢ়াই কোৱা নহয়। যাওঁতে মনত খেলাইছিল যে হিচাপৰ বহীত ইমান বছৰৰ বাকী পৰি থকা আঁউসী, একাদশীবোৰে সিহঁতৰ পাওনা ৰাচিল কৰিবলৈ যেন হাতত ৰামটাঙোন লৈ কাবুলীৰ দৰে আমাৰ গাড়ীৰ খোঁটালীৰ দুৱাৰমুখত থিয় দি আছে আৰু লাখুটিৰ আগেৰে বাকী পাওনা আদায় কৰি লৈহে উভতি যাব। আচলতে মেইল গাড়ীত মাথোন ৰাতিটো গৈ পুৱাই কলিকতা পামগৈ বুলি আমি লগত খাবলৈ প্ৰায় একোকে নিয়া নাছিলোঁ। প্ৰায় এইবাবে বুলিছোঁ যে দিনৌ চাৰি সাজকৈ খাই বদঅভ্যাসত পৰা আমাৰ লগত যি আছিল, সি নিঃ + ৰস সন্ধিৰ 'ৰ'ৰ আগৰ পৰা বিসৰ্গ লোপ হৈ নীৰস হোৱাৰ দৰে এসাজতে নীৰস হৈ লুপ্ত হৈ গ'ল। পেছেঞ্জাৰ গাড়ীত ডাইনিং কাৰ নাথাকে। বাটৰ দুঠাইত-এঠাইত যি 'ৰিফ্ৰেছমেণ্ট ৰুম' আছে, সেইবোৰে পেছেঞ্জাৰ গাড়ীৰ অধীনতা স্বীকাৰ নকৰে। তথাপি গাৰ্ডক কৈ খৰগপুৰ আৰু চক্ৰধৰপুৰ ৰিফ্ৰেছমেণ্ট ৰুমৰ মেনেজাৰলৈ মই টেলিগ্ৰাম কৰালোঁ, যাতে আমালৈ অলপ আহাৰৰ আয়োজন কৰি থয়। কিন্তু ক'ৰ টেলিগ্ৰাম ক'লৈ উৰি গ'ল, তাৰ কৰ্তা কৰ্ম কৰণ অধিকৰণসকলেহে জানে। সেই দুই ঠাইতে ৰিফ্ৰেছমেণ্ট ৰুমৰ মেনেজাৰে আমালৈ একো আয়োজনকে নকৰি, টেলিগ্ৰাম নাই পোৱা বুলি কৈ গা সাৰিলে; যদিও আমি আমাৰ পেটৰ ভোকক তেনেকৈ কিবা এটা কৈফিয়ৎ দি গা সাৰিব নোৱাৰিলোঁহঁক। ফুটা নাৱত চিৰচিৰকৈ পানী সোমোৱাদি ওৰে দিনটো আমাৰ পেটত ভোকে চিৰচিৰাই আছিল। নাৱৰীয়াই নাৱৰ ফুটাত ফটাকানিৰ সোপা দিয়াদি, ষ্টেশ্যনত বিক্ৰী কৰা কচুৰি শিঙৰা এসোপাকৈ কিনি লৈ আমি যদিও ভোকৰ ফুটাত সোপা দিবলৈ ধৰিলোঁ, কিন্তু গাখীৰৰ হেঁপাহ ঘোলে কেনেকৈ পলুৱায়? তেনে অৱস্থাৰেই ভোকত

লেকাত লাগি গৈ আমি ৰাতি কলিকতা পালোঁগৈ। য'ত উঠিলোগৈ, তাত লৰালৰিকৈ ভাত আৰু মাহৰ আঞ্জা ৰন্ধাই খাই পেটক প্ৰবোধ দি সেই ৰাতিৰ নিমিত্তে শুই থাকিলোঁহঁক। ক'বলৈ পাহৰিছোঁ যে বাটত আমাৰ অশান্তি বাহিৰে-ভিতৰে সমানে চলিছিল। মগনিয়াৰে বাটৰ এফালৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ঘৰে ঘৰে মাগি পইচা বুটলি ফুৰাদি পেছেঞ্জাৰ গাড়ীয়ে প্ৰায় সকলো ষ্টেশ্যনতে ৰৈ ৰৈ যাত্ৰী বুটলি ফুৰে। আমি ঝাৰচোগোড়াৰ পৰা যাওঁতে আমাৰ দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ খোঁটালীত আন কোনো নাছিল। কিন্তু লাহে লাহে আমাৰ গাড়ীখনে দুজন-এজনকৈ যাত্ৰী বুটলি আমাৰ খোঁটালী ভৰাই পেলালে। আটাইতকৈ আহুকালৰ কথা হৈছিল, বাটৰ এটা ষ্টেশ্যনত। উঠিব নোৱৰা বৰ নৰিয়া পৰা ল'ৰা এটাক মাক-বাপেকে কোলাত লৈ, দুটা-তিনিটা মানুহেৰে সৈতে আমাৰ খোঁটালীত সোমালহি। ল'ৰাটোক কলিকতাত চিকিৎসা কৰাবলৈ লৈ গৈছিল। তেওঁলোক সোমায়েই খোঁটালীটোৰ খিৰিকী-দুৱাৰবোৰ মাৰি দিলে,— নৰিয়াৰ গাত চেঁচা বতাহ লাগে বুলি। ফলত, যাত্ৰীৰে খুন্দ খোৱা খোঁটালীটো চিৰাজদৌলাৰ অন্ধকূপ যেন হ'ল। ভদ্ৰতা আৰু পৰহিতৰ অনুৰোধত আমি সেই জুলুম নীৰৱে সহিবলগীয়াত পৰিছিলোঁ।

দ্বিতীয় আধ্যা

একৈশ ছেপ্টেম্বৰ তাৰিখে শিয়ালদহ ষ্টেশ্যন এৰি বাইশ তাৰিখে গুৱাহাটী পালোঁগৈ। ব্ৰহ্মপুত্ৰ পাৰ হোৱা জাহাজখন পাণ্ডুঘাটৰ ওচৰ চাপিলতে আমাক লৈ যাবলৈ অহা মোৰ অতি প্ৰিয় দুজন মানুহৰ মুখত হাঁহিমুখ দেখি আমাৰো মুখত হাঁহি বিৰিঙিবলৈ ধৰিলে। সেই হাস্যবদন দুখনৰ গৰাকী 'মাজিউ' আৰু 'জ্ঞান'। তেওঁলোকে আগেয়েই আমি অহা খবৰ পাই আমাক লৈ যাবলৈ আহিছিল। 'মাজিউ' আৰু 'জ্ঞান' এই দুটা গুৱাহাটীৰ দুজন প্ৰখ্যাত লোকৰ নাম— অৱশ্যে সুকীয়াকৈ মোৰ নিমিত্তে। মই তেওঁলোকক সেই সেই নামেৰে মাতি সুখ পাওঁ দেখি তেওঁলোকৰ জনাজাত ডাঙৰ নামে তাত ব্যাঘাত নজন্মায়। মাজিউ নামটো সুকবি সুবিখ্যাত চাহ খেতিয়ক সদাগৰ

শ্ৰীযুত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা ডাঙৰীয়াৰ আৰু জ্ঞান নামটো আৰ্ল ল কলেজৰ প্ৰসিদ্ধ প্ৰিন্সিপাল, উদাৰহৃদয় মিষ্টাৰ জে. বৰুৱা বেৰিষ্টাৰ এট্-লৰ। এই দুটি উজ্জ্বল তৰাই মোৰ নিমিত্তে গুৱাহাটীখন পোহৰাই ৰাখিছে। সেইদেখি গুৱাহাটীৰ ফালে মুখ কৰিলেই মোৰ মনত সুখৰ লহৰী উঠে। তেওঁলোকৰ ঘৰ মোৰ নিজৰ ঘৰ হৈ পৰে। তেওঁলোকৰ আদৰ, যত্ন আৰু মৰমে মোৰ জঁয় পৰা জীৱনটোত জীপ দি ঠন ধৰায়।

আৰু অনেক কাৰণত গুৱাহাটীক মোৰ ভাল লাগে। তাৰে গোটাদিয়েক হৈছে এই — (১) প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য, (২) ঐতিহাসিক উৎকৰ্ষ, (৩) প্ৰাচীন জ্ঞান-গৌৰৱৰ গৰিমা। অসমীয়াৰ জীৱন-বেদৰ পাত এইবোৰে প্ৰথমতে গুৱাহাটীতেই মুকলি কৰি দেখুৱায়। কালৰ পীড়নত আজিৰ অসম জীৰ্ণ-শীৰ্ণ-দীৰ্ণ। তথাপি গুৱাহাটীৰ বুকুত সেইবোৰ অবিলুপ্ত। অসমযাত্ৰী বিদেশীয়ে অসমীয়াৰ ঢকুৱাৰ বেৰ গুৱাহাটীত নেদেখে বৰং যিমানকৈ চকু মেলে সিমানলৈ বৰচুৰিয়াৰ ফেৰহে দেখিবলৈ পাব। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মাজৰ উমানন্দ, পাৰৰ কামাখ্যা, অশ্বক্ৰান্ত আদি অলেখ অতুলনীয় প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যই সেই বিদেশীৰ চকুত জলক লগাব। তীৰ্থযাত্ৰীৰ প্ৰাণৰ তীৰ্থস্পৃহা গুৱাহাটীয়ে পলুৱাব। পৰিশ্ৰমী প্ৰত্নতাত্ত্বিকক প্ৰাচীন জ্ঞানৰ দুৱাৰ গুৱাহাটীয়ে মুকলি কৰি মনত বিস্ময় লগাই দিব। কবিৰ হৃদয়ৰ কোমল কুসুমকলি গুৱাহাটীয়ে ফুলাই দি তেওঁৰ জীৱন আমোলমোল কৰি দিব আৰু পিছত সেই কবিৰ ৰচনাই কাব্যৰসৰ মন্দাকিনী নমাই বোৱাই আনি কাব্যমোদীসকলৰ অন্তঃকৰণ সজীৱ সচেতন কৰি দিব। তত্ত্ব আৰু তথ্যানুসন্ধিৎসুৰ আগত বৰভঁৰালৰ বৰদুৱাৰ মেলি দি অক্ষয় ৰত্নৰাজি প্ৰকাশ কৰি দিব গুৱাহাটীয়ে। এনেকুৱা গুৱাহাটীয়ে যে অসমৰ আন সকলোবোৰ জিলাতকৈ এই লেখকৰ মনত বেছি প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিব, তাত আশ্চৰ্য কি?

সম্বলপুৰতে মোৰ গাত ঘুঘুয়া জ্বৰে বাহ লৈছিল। ডাক্তৰৰ দ্বাৰা তাৰ নামকৰণ হৈছিল 'মেলেৰিয়া'। সকলোৱে জানে যে এই লেখক বেজবৰুৱা

ঘৰৰ ল'ৰা। মই মোক ল'ৰা বোলাত আশা কৰোঁ পাঠকসকলে নাহাঁহিব। ল'ৰা শব্দটোৰ মানে এইখিনিত কি, সেইটো কোৱাই বাহুল্য। লেখকৰ পিতৃদেৱতা ৰাজঘৰীয়া বেজ আছিল। আয়ুৰ্বেদ শাস্ত্ৰত যে তেওঁৰ জ্ঞান সুপৰিপক্ক আছিল, এই কথা আগৰ তৰপৰ অসমীয়াই জানে। তেওঁৰ মুখত মেলেৰিয়া জ্বৰ কথাটো মই কেতিয়াও শুনা নাছিলোঁ। মেলেৰিয়া কথাটো আয়ুৰ্বেদৰ অবিদিত, ইংৰাজী সভ্যতা আৰু ডাক্তৰী শাস্ত্ৰৰ দ্বাৰাই আনীত। এই কলীয়া চাবোন, চুৰট, চেলেউৰ দৰে যদিও সি বিদেশৰ আমদানি তথাপি সি আজিকালি আমাৰ ঘৰৰে এটা হৈ পৰিছে; সেইদেখি তাক অগ্ৰাহ্য কৰিবৰ উপায় নাই। দিনৌ আবেলিৰ পৰা মোৰ গাত অলপ অলপ জ্বৰ উঠি সেই জ্বৰ প্ৰায় আদখিনিমান ৰাতিলৈকে থাকিছিল। কিন্তু মই গুৱাহাটী পালতে, বৰ আনন্দৰ হেঁচাত বোধকৰোঁ মেলেৰিয়া টেপা খাই পলৰীয়া হ'ল; যদিও সি তাৰ লগৰীয়া কৰ্পটিক মোৰ গাত চৰিবলৈ এৰি থৈ যাবলৈ পাহৰা নাছিল। কটন কলেজৰ মোৰ ছাত্ৰ-বন্ধুসকলে সেইদিনাই গধূলি সভা পাতি মোক অভিনন্দন দি সন্মানিত কৰিলে। সভালৈ যাওঁতে মোৰ গাত জ্বৰ নাছিল যদিও তাৰ বাবে মোৰ গাত বন্ধ খাই থকা ডাঠ কৰপাৰ অভাৱ নাছিল। কিন্তু আগ্ৰহ, সমাদৰ আৰু অনুৰোধ অমান্য কৰিবৰ শকতি ঈশ্বৰে মোক দিয়া নাই; গতিকে 'যথা নিযুক্তোঽস্মি তথা কৰোমি'। সভালৈ গৈ দেখিলোঁ, মোৰ ছাত্ৰ-বন্ধুসকলৰ কি উৎসাহ! কি আনন্দ! মই সমাজিকতো ভবা নাছিলোঁ যে তেওঁলোকৰ হৃদয়ৰ এছোৱা এই অকামিলা এলাবাদু লেখকে কেনেবাকৈ এইদৰে অধিকাৰ কৰি থৈছিল! একো একোটি ডেকা ল'ৰাৰ গঢ়িত প্ৰফুল্ল মুখ দেখি সঁচাকৈয়ে মই উৎফুল্ল হৈ, মোৰ বৃদ্ধত্ব জ্বৰত্ব পৰিহাৰ কৰি তেওঁলোকৰ লগতে ডেকা হৈ পৰিছিলোঁ। তেওঁলোকৰ একোজনে শুৱলাকৈ ইংৰাজী আৰু আসমীয়া ভাষাত বক্তৃতা দিছিল। জনচেৰেকে সুললিত কণ্ঠেৰে সংগীত গাইছিল আৰু জনচেৰেকে ওজাপালি হৈ সুন্দৰ অংগী-ভংগীৰে হাস্যৰসপূৰ্ণ বিয়াহ গাই আমাক নথৈ আনন্দ দিছিল আৰু লগে লগে নুমাওঁ

নুমাওঁ হোৱা মোৰ সৰুকালৰ আনন্দৰসৰ বন্তিগছত তেল দি তাৰ শলাকানি বঢ়াই দিছিল। নিশ্চয় গুৱাহাটীত কলেজ আৰু শিক্ষাৰ কেন্দ্ৰ হোৱাৰ নিমিত্তে যে এনে সুফল ফলিছে, তাক নক'লেও হ'ব। মোৰ মনত বৰ ৰং লাগিছে যে তাহানি গুৱাহাটীত কলেজ হোৱা উচিত নে কলিকতাত চৰকাৰী বৃত্তিৰ সংখ্যা বঢ়াই দি বেছিসংখ্যক অসমীয়া ছাত্ৰক পঢ়িবলৈ দিয়া উচিত, এই আন্দোলনত এই লেখকে গুৱাহাটীত কলেজ হোৱাৰ সপক্ষে যথাসাধ্য চেষ্টা কৰিছিল।

২৩ তাৰিখে গুৱাহাটী এৰি ডিবুৰুমুৱা হৈ ২৪ তাৰিখে পুৱা ন মান বজাত ডিবুৰুগড় পালোঁগৈ। ষ্টেশ্যনত অনেক চিনা-জনা মানুহেৰে সৈতে সাক্ষাৎ হ'ল আৰু তাৰ ভিতৰত মোৰ মাজুজনী ছোৱালী আৰু মাজু জোঁৱাইক আৰু মোৰ সৰু ভাইক দেখি মনত বৰ আনন্দ মিলিল। মই আগৰটো প্ৰবন্ধত (অৰ্থাৎ 'প্ৰথম আধ্যাত') ৰাজহুৱা ডাকতকৈও টেকেলাৰ ডাকৰ প্ৰবল প্ৰভাৱৰ কথা কৈছিলোঁ, কিন্তু সেইটোনো কোন টেকেলা, কাৰ টেকেলা, কেনে টেকেলা, তাৰ আঁতিগুৰিৰ বিষয়ে নকৈ কথাৰ তাঁতখনত খৰকৈ মাকো চলাই গ'লোঁ। কাৰণটো আন একো নহয়, মাথোন এই ভাবি যে সি যথাস্থানত প্ৰকাশ পাব। এতিয়া কওঁ যে সেই প্ৰবল পৰাক্ৰমী টেকেলাটো হৈছে — মোক ডিবুৰুলৈ নিবলৈ মোৰ মাজু জী-জোঁৱাইৰ আহ্বানৰ আগ্ৰহাতিশয্য। বোধকৰোঁ অনেকে জানে যে মোৰ মাজু ছোৱালীজনীক ডিবুৰুগড়ৰ সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ এঘৰৰ সুশিক্ষিত ডেকা এজনলৈ বিয়া দিছোঁ। প্ৰায় দুবছৰ হ'ব লগা হ'ল, মোক মোৰ জী-জোঁৱায়ে ডিবুৰুলৈ মাতি আছিল, কিন্তু মই নানা লেঠাত পৰি আজি যাম, কালি যামকৈ যাব পৰা নাছিলোঁ। এইবাৰ সেইদেখি তেওঁলোকৰ তাবেদাৰ ৰোহ, ঠেহ, অভিমান — এই তিনিও আদালতৰ টেকেলা মোৰ আগত হাজিৰ হ'লহি। কাজেই এইবাৰ উপায় গৈ নিৰুপায়ৰ পদূলিমূৰ পালেগৈ। তাহানি হেনো এদিন পাৰ্বতীয়ে মহাদেৱক ধিক্কাৰ দি কৈছিল, যে মহাদেৱে ভাং, ধতুৰা খাই বহি থাকে, গৃহস্থৰ কাম-কাজ একো

নকৰে। আনকি ঘৰতে বৃষভটো আছে, সি ঘাঁহ-পানী খাই নোদোকাটো হৈ পৰিছে, তাৰেই হাল বাই খেতি-বাতি কৰি এগাল ধানকে নাৰ্জে। ঘৈণীয়েকৰ এনে ককৰ্থনা শুনি মহাদেৱৰ মনত বৰ বেজাৰ লাগিল। তেওঁ তেতিয়াই খেতি কৰিবলৈ যাবলৈ দৃঢ়সংকল্প কৰি বৃষভটোৰ ওপৰত উঠি টুক টুক কৰে গৈ খেতি কৰিবলৈ লাগি গ'ল। তেখেত হ'ল দেৱাদিদেৱ মহাদেৱ, তেখেতে খেতিত ধৰিলে আৰু ৰাইখ কি? খেতি কৰি উভৈনদী কৰি পেলালে। তেওঁৰ খোৱা-শোৱা গুচিল। আনকি ঘৰলৈ আহিবলৈকো তেওঁ পাহৰিলে। পাৰ্বতীয়ে দেখিলে যে মহা মস্কিলখন হ'ল। গিৰীয়েক অঁকৰা মৈত উঠিল আৰু মৈৰ পৰা ননমাই হ'ল। গিৰীয়েকক মাতি আনিবলৈ পাৰ্বতীয়ে নন্দী-ভৃংগীকে আদি কৰি যোৰে যোৰে মানুহ পঠিয়াইহে পঠিয়ায়, গিৰীয়েক নাহে। একোকে উপায় নাপাই পাৰ্বতীয়ে নাৰদক ৰিপুৱা ধৰিলে। নাৰদে উভতি আহি ক'লে, যে মহাদেৱে কাৰো কথা নুশুনে, কোনো তেওঁৰ ওচৰকে চাপিব নোৱাৰে। অন্তত অনেক ভাবি-চিন্তি পাৰ্বতীয়ে অসংখ্য ডাঁহ, মহ, চেৰেপা-চৰ্জন কৰি মহাদেৱক আমনি কৰিবলৈ পঠিয়াই দিলে। তাৰ পিছতো হেনো হাহা হুহু নামৰ মানসপুত্ৰ দুটা চৰ্জি পঠিয়াইছিল। হাহা হুহুৱে কি কৰিলেগৈ আমাক নালাগে, কাৰণ আমাৰ আখ্যানৰ নিমিত্তে মহ, ডাঁহ, চেৰেপাই যথেষ্ট। আমাৰ আখ্যানত অৱশ্যে মহ, ডাঁহ, চেৰেপা সৃষ্টিকাৰণী পাৰ্বতীস্বৰূপিনী আমাৰ ঘৰৰ ঘৈণী নহয়; সেইজনা আমাৰ আদৰৰ দুহিতাহে। যি হওক, হাহা হুহুলৈ মই বাটকে নাচালোঁ, কাৰণ সিহঁতৰ অগ্ৰজ ডাঁহ, মহ, চেৰেপাই মোৰ পক্ষে যথেষ্ট হৈ পৰিছিল। লৰুৱাই ডিবুৰুগড়ত পেলাই দিলেগৈ।

তৃতীয় আধ্যা

আমি ডিবুৰুগড় পোৱাৰ দিনাই, ৰাতিৰে পৰা তাত বৰযুণৰ ওৰা পাতিলে। বৰযুণ চেলেংপেটেং বিধৰ নহয়; ভালকৈয়ে গা সৰকি যোৱা। সেই লেলপেল বৰযুণ পোন্ধৰ দিনমানলৈকে চলি সি আমাৰ তেজ-মঙহ, হাড়-মগজু সোপাকে

সেগুটা লগাই পেলাইছিল। বৰষুণৰ দৌৰাত্ম্যত আমি ক'লৈকো হৃষ্টচিত্তেৰে ফুৰিবলৈ ওলাই যাব নোৱাৰিছিলোঁ। ফলত আমি ৰাজনৈতিক বন্দীৰ দৰে একে ঠাইতে বন্দী হৈ ৰ'লোঁহঁক; — অৱশ্যে আজিকালি চৰকাৰ বাহাদুৰে শ্ৰেণীবিভাগ কৰাৰ দৰে এ-শ্ৰেণীৰ বা বি-শ্ৰেণীৰ বন্দী নহয়, ৰাজবন্দীহে। কাৰণ চাৰিবেৰৰ ভিতৰতে আমাৰ আহাৰ-বিহাৰ আৰু নিদ্ৰাসুখ নিৰ্বিঘ্নে সম্পাদিত হৈছিল, এই নিমিত্তে যে সেইবোৰ বিষয়ৰ জইণ্ট-ছুপাৰিণ্টেণ্ডেণ্ট অৰ্থাৎ যুটীয়া তত্ত্বাৱধায়ক আছিল আমাৰ জী-জোঁৱাই। বেটীয়ে বাঢ়নীৰ ওপৰত খং সৰাদি, দিনৌ আমাৰ মূৰৰ ওপৰত পানী বৰষা মেঘৰ ওপৰত আমি শাও বৰষি আমাৰ খং সাৰিছিলোঁ। কাইলৈ অ'ত ফুৰিবলৈ যাম, পৰহিলৈ ত'ত চিকাৰ কৰিবলৈ যাম, তাৰ পিছদিনা নাৱত উঠি গৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বালিত বালিভাত খাম ইত্যাদি কথাৰ সাতহাল ৰাতি মাৰি থাকি কটাইছিলোঁ; কিন্তু পুৰা বৰষুণে বিধি-পথালি কৰি আমাক এহালো মাৰিবলৈ নিদিছিল। স্বৰ্গৰ খবৰ অৱশ্যে নাজানো। শুনিছোঁ তাত হেনো এজন ৰজা আছে, তেওঁৰ নাম ইন্দ্ৰ। তেওঁ থকা পুৰীখনো হেনো সুন্দৰ আৰু তাৰ নাম অমৰাৱতী। ৰজা থাকিলেই ৰাজসভা থকাটো দস্তুৰ। পাত্ৰমন্ত্ৰী, সভাসদ আৰু টেকেলা-বেঙেনা এইবোৰো তেওঁৰ থাকিবলগীয়া কথা। আৰু শুনিছো স্বৰ্গৰ ৰজাই স্বৰ্গতো ৰাজত্ব কৰে আৰু পৃথিৱীৰ নৰমনিচবোৰৰ ওপৰতো তেনেকুৱা কিবা এটাকে কৰে। তোমাৰ মন গ'লে তাক ৰাজত্বও বুলিব পাৰা, Rule বা শাসনো বুলিব পাৰা। শাসিত নৰমনিচে সদায় ইবাৰ এইটো সিবাৰ সেইটো আমাক দিয়া বুলি ৰাজাধিৰাজ ইন্দ্ৰক আমনি কৰি থকাটোও জানো। বোধকৰোঁ নৰমনিচৰ বৰ আমনিত তৎ নাপাই ৰাজাধিৰাজে এইবাৰ তেওঁৰ সভাসদবোৰ গোটাই বৰ ডাঙৰকৈ মেল এখন পাতিছিল। তাত আলোচ্য বিষয় আছিল, পৃথিৱীৰ নৰমনিচক তেওঁলোকে কি দিব পাৰিব, কি দিব নোৱাৰিব, কি দিয়াটো উচিত আৰু কি দিয়াটো অনুচিত। অথবা দিবলগীয়াটোও কি উপায়েৰে নিদিয়া হ'ব পাৰে। কোনে জানে কিজানি এইবাৰ সাতোখন স্বৰ্গৰ

পৰা প্ৰতিনিধি নমাই মেলুৰৈসকলক মাতি আনি মেলখন ডাঙৰকৈয়ে পাতিছিল। শুনিছোঁ সুৰপুৰীৰ সুৰেশ্বৰসকলৰ পেটত সুৰা আৰু সৰু-সুৰা নোহোৱা গুৰুভোজন পৰিলে, তেওঁলোকৰ ভাৱনা-চিন্তাবোৰত খেলিমেলি লাগি পৰে, মুখ ভালকৈ মেল নাখায় আৰু মেল খালেও জিভা ভালকৈ দোৰোল নাখায়। আমাৰ ভাতৰ পাতত কথা নিষিদ্ধ; কিন্তু তেওঁলোকৰ ভাতৰ পাততহে বৰমঙহৰ বৰমেলখন সিদ্ধ হয়। সেইদেখি ইন্দ্ৰ মহাৰাজে, আমি ডিবুৰুগড় পোৱা সময়তে সুৰপুৰীৰ মেলুৰৈসকলৰ নিমিত্তে বৰভোজৰ আয়োজন কৰিছিল যেন পাওঁ। আমাৰ ডিবুৰু গমন আৰু ইন্দ্ৰৰ ভোজৰ আয়োজন এই দুটা একে সময়তে পৰাটো কাকতালী সংযোগ বুলিয়েই ধৰিব পাৰি। স্বৰ্গখনৰ আয়তন কিমান, ক'ব নোৱাৰোঁ আৰু সেই বৰভোজৰ কোন বস্তু ক'ত থৈছিল, তাকো ক'ব নোৱাৰোঁ। আমি তাহানি কলিকতাত থাকোঁতে দেখিছিলোঁ, ডাঙৰ বিয়া-সবাহত নিমন্ত্ৰিতসকলক খুৱাই-বুৱাই সুকলমে কাৰ্য সমাধা কৰিবৰ নিমিত্তে কৰ্মকৰ্তাই আহল-বহল ডাঙৰ ঘৰ ভেৰোণীয়াকৈ লৈ ডাঙৰ ৰভা পাতি সভা কৰে। ডিবুৰুগড়ত বৰষুণৰ কোব দেখি অকস্মাতে মোৰ মনত খেলাইছিল যে ইন্দ্ৰ দেৱৰাজে তেওঁৰ ভোজত ব্যৱহাৰ্য পানীৰ বৰজকাটো ডিবুৰুগড়তে পাতিছিল। ইন্দ্ৰৰ কেইকুৰি পানীভাৰী আছে, সম্ভেদ নাজানো। কিন্তু কাৰ্য দেখি কুৰিৰ কথাই নাই, লাখচেৰেকৰ ওপৰেহে থকা যেন লাগে। যদি এই অনুমান সঁচা, তেন্তে কি ক'ম, কি শুনিবা! — গুৰিপৰুৱাৰ লানি যেন হৈ সেই ভাৰীবোৰে ভাৰে ভাৰে অবিৰাম পানী আনি সেই ডিব্ৰুগড়ত বহুৱা জকাত ঢালিছিল! অৱশ্যে এইবোৰ অনুমানৰহে কথা। এনে শাৰীৰ কথা সঁচা-মিছা কোনো বাপৰ পোৱে প্ৰমাণ কৰিব নোৱাৰে।

মই ডিবুৰুগড়ত দুদিন থকাৰ পিছতে গুৱাহাটীত টেপা খাই থকা আৰু এৰি অহা জ্বৰ আকৌ মোৰ গাত লম্ভিল। সি তাৰ কৰ্পটিকো মোৰ গাত চৰিবলৈ এৰি থৈ গৈছিল বুলি মই আগৰ প্ৰবন্ধত (অৰ্থাৎ দ্বিতীয় আধ্যাত) কৈ আহিছোঁ। কোনে জানে — হয়তো, পাপিষ্ঠ কৰ্পটিয়ে মোৰ গাত চৰি

সুবিধা দেখি গুৱাহাটীতে এৰি থৈ অহা সেই তাৰ জ্বৰ বন্ধুক বিজুলী-বাতৰি দি মাতি আনিলে? দ্বিৰা-গমনৰ দিনবোৰ চোৱাৰ দস্তুৰ এই জ্বৰৰ নাই। তাক ঔচ বুলিলেই হ'ল আৰু সি লৰি আহি গা জুৰি বহেহি। জী-জোঁৱায়ে আমাক তেওঁলোকৰ মাজত পাই আনন্দৰ প্ৰেৰণাত দিনৌ আমালৈ হাঁহ মাৰি ভাত খুৱাবৰ আয়োজন কৰিছিল। সংগীসকলে তাৰ সদ্ব্যৱহাৰ কৰে, কিন্তু মই বেচেৰাই কোনোদিনা এটেপা-আদটেপা খাওঁ, কোনো দিনা ভাতৰ পাতৰ আগত বহি টোপালি বাওঁ, সেপ ঢোকোঁ আৰু তৎপশ্চাৎ উঠি গৈ শয়ন কৰোঁ। বন্ধু-বান্ধৱ, মিতিৰ-কুটুম্বৰ পৰাও সততে ভোজনৰ সাগ্ৰহ নিমন্ত্ৰণ পাওঁ, কিন্তু মোৰ দ্বাৰাই নিমন্ত্ৰণ ৰক্ষণহে হয়, ভক্ষণ নহয়, কাৰণ মই যে অক্ষম অৰ্থাৎ Hors do combat. থেৰোগেৰোকৈ কোনোদিনা তেনে নিমন্ত্ৰণলৈ যাওঁ, কোনোদিনা নাযাওঁ আৰু গ'লেও আহাৰৰ আয়োজনৰূপী নৈৰ পাৰতে বহি তাৰ ফেনফোটোকা চাই থাকোঁ; নহ'লে কেতিয়াবা তাৰ দুচলু-এচলু পানী পান কৰোঁ। নাইবা শিৰত লওঁ আৰু মোৰ আগতে সেই ওফোন্দা নৈয়ে মোৰ Patronage অৰ্থাৎ অনুগ্ৰহ নিগ্ৰহলৈ Care নকৰি অৰ্থাৎ অপেক্ষা নাৰাখি বেগেৰে দুয়োপাৰ ছাদি বৈ গৈ থাকে। এনেকুৱা অৱস্থা হৈছিল মোৰ।

দুৰ্গা পূজাৰ দিনচেৰেকৰ আগতে আমি ডিবুৰু পাইছিলোঁ। ডিবুৰুগড়ীয়া ৰাইজৰ উছাহ-আনন্দৰ কল্লোলৰ মাজত থিয়েটাৰ, গান-বাজনা ইত্যাদিৰে পূজা মহাসমাৰোহেৰে সম্পাদিত হৈ গ'ল। নৰিয়া গাৰেই দুদিন-এদিন মই তেওঁলোকৰ আনন্দৰ ভাগ লৈছিলোঁ, কিন্তু গাত নৰিয়াৰ বীজে গজালি মেলি মোক বিকল কৰি পেলাইছিল। চৌদিশে উৰি ফুৰা আনন্দৰ ফুটুকা পখিলাবোৰৰ লগতে নিৰানন্দৰ মহকেইটাই মোৰ গাত শুং ফুটাই কুণকুণাই ফুৰিছিল। যি হওক হৰ্ষ-বিষাদৰ সান-মিহলিতে মোৰ ডিবুৰুগড়ীয়া দিনকেইটা একপ্ৰকাৰে কাটি গ'ল।

ভালেমান বছৰৰ মূৰত মই অসমলৈ গৈছিলোঁ। সেইদেখিয়েই বোধকৰোঁ মোৰ স্বদেশী বন্ধু-বান্ধৱৰ মোলৈ আগ্ৰহ অশেষ হৈছিল। তেওঁলোকে সভা-

DAILY ASSAM

সমিতি পাতি মোক নৰিয়া পাটীৰ পৰা টানি নি সেইবোৰত থিয় কৰি দিছিল। ময়ো মৰমৰ অত্যাচাৰ অতি হৃষ্টচিত্তেৰে সহ্য কৰিছিলোঁ। বন্ধুবৰ শ্ৰীযুত প্ৰভাতচন্দ্ৰ দাস ডাক্তৰে প্ৰায় দিনৌ আহি মোক অতি যতন কৰি চিকিৎসা কৰিছিল আৰু তেওঁৰ যত্নতে মই লাহে লাহে গা-টঙাই উঠিলোঁ। মোৰ কৃতজ্ঞতাৰ আঁজলিৰ বাহিৰে এই উঠি অহা মনোভিৰাম ডাক্তৰ বন্ধুজনলৈ আৰু একো নাই।

ডিবুৰুগড়ত গোটাচেৰেক কথাই মোক বৰ সন্তোষ দিছিল। তাৰে দুই-এটাৰ বিষয়ে কওঁ। প্ৰথমতে মই আনন্দ-বিমিশ্ৰিত আচৰিত হৈ পৰিছিলোঁ ডিবুৰুগড়ৰ অসমীয়া তিৰোতাসকলৰ গঢ়গতি আৰু কাৰ্যকলাপ দেখি। তেওঁলোক মই তাহানি এৰি অহা অসমৰ, মহৰ দয়াত আৰু চেচুঁকৰ ছাঁত বঢ়া চুকৰ বোৱাৰীৰ শাৰীত আৰু নাই। শিক্ষা, দীক্ষা আৰু ৰাজহুৱা কাৰ্যাদিত তেওঁলোক অগ্ৰণী। সকলো সজ কাৰ্যত পুৰুষৰ সমকক্ষ হ'বলৈ তেওঁলোকৰ আগ্ৰহ প্ৰদীপ্ত। ৰক্ষণশীল সমাজে তেওঁলোকৰ ভৰিত পিন্ধোৱা শিকলি— তেহেলৈ সেই সোণৰে হওক বা লোৰে হওক তেওঁলোকৰ ভিতৰৰ অনেকে ছিঙিছে আৰু বাকীসকলেও ছিঙিবলৈ যত্ন কৰিছে। দেশৰ সেৱাত তেওঁলোকে পুৰুষৰ শাৰীত ঠাই লৈছেহি আৰু অনেক বিষয়ত শামুকখুজীয়া পুৰুষতকৈও আগবাঢ়িছে বুলি ক'লে বঢ়াই কোৱা নহয়। ডিবুৰুগড়ত সভা-সমিতি পতাত তেওঁলোকেই আগৰণুৱা হৈ পৰিছে আৰু ৰক্ষণশীল শাৰীৰ পুৰুষ চুকত ভেঁকুৰিছে। মাজতে বিমোৰ অৱস্থাত পৰি অসমীয়া তিৰোতা শিপিনীসকলে তেওঁলোকৰ অংগৰ ভূষণ বোৱা-কটা পৰিহাৰ কৰিছিল। ডিবুৰুগড়ীয়া নতুন তৰপৰ মহিলাসকলে তাক আকৌ সাদৰেৰে হাতত তুলি লৈছে। তেওঁলোকৰ বিনন্দীয়া মুখ মলিয়ন কৰোঁতা কাণ্ডজ্ঞানহীন পৰ্দাক তেওঁলোকে পৰিহাৰ কৰিছে। আৰু বাহিৰলৈ গ'লে ওৰণিৰ সৰ্বগ্ৰাসী গ্ৰহণৰ পৰা বিমুক্ত হৈ মনোজ্ঞ আংশিক গ্ৰাস গ্ৰহণ বৰণ কৰিছে। নিন্দুক সমালোচকৰ সস্তা সমালোচনাবোৰ, সমালোচকৰ আজিকালি অব্যৱহাৰ্য দ'তৰ জোলোঙাত সুমাই থ'বলৈ

তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ মনৰ বলেৰে পৰোক্ষভাৱে সমালোচকক অনুজ্ঞা কৰিছে। সভা-সমিতিত তেওঁলোকে পুৰুষৰ আগত ওলাই একে শাৰীতে বা সমুখতে বহি প্ৰজাসাধাৰণৰ মঙ্গলা-মঙ্গলৰ বিষয়ত স্বাধীন মতামত প্ৰকাশ কৰিছে;— অথচ তেওঁলোকৰ স্ত্ৰী-সুলভ গাম্ভীৰ্য আৰু কমনীয়তাৰ এচুলিমানকো হ্ৰাস হ'বলৈ তেওঁলোকে দিয়া নাই। দুজনা-এজনাই সভাত উঠি এনে সুন্দৰকৈ বক্তৃতা কৰিছে যে অনেক নামজ্বলা বক্তা পুৰুষকো তেওঁলোকে সেই বিষয়ত চেৰ পেলাইছে। ৰামমোহন ৰায়ৰ স্মৃতিসভাত মোক সভাপতিৰ আসন দিয়া হৈছিল। তাত কল্যাণীয়া শ্ৰীমতী যোগদা দেৱীয়ে যিটি বক্তৃতা অনৰ্গলভাৱে দিলে, মই শুনি সঁচাকৈয়ে পুলকিত হৈ পৰিছিলোঁ আৰু মোৰ দেশৰ এজনা সম্ভ্ৰান্ত মহিলাৰ সেই বিষয়ত নৈপুণ্য দেখি নিজকে গৌৰৱান্বিত বিবেচনা কৰিছিলোঁ। মই ডিব্ৰুগড় পোৱাৰ দ্বিতীয় কি তৃতীয়দিনা জ্বৰত শোৱাপাটীত পৰি কেঁকাই আছোঁ, এনেতে বালিকা স্কুলৰ প্ৰধান-শিক্ষয়িত্ৰী আয়ুষ্মতী শ্ৰীমতী গৌৰীপ্ৰভা চলিহাই লগত একুৰিমান ছোৱালী ছাত্ৰী আৰু তেওঁৰ সহযোগী শিক্ষয়িত্ৰী জনচেৰেকক লৈ মোৰ আগত ওলালগৈ। তেওঁলোকৰ মোৰ প্ৰতি কি দয়া আৰু কি আগ্ৰহ! তেওঁলোকৰ মুখত অনাৱশ্যকীয় সংকোচ নাই, খোতামোজা নাই; তেওঁলোকে তেওঁলোকৰে দেশৰ এই চিৰপ্ৰৱসুৱাক সাক্ষাৎ কৰি সমাদৰ কৰি সন্মানিত কৰিবলৈ আহিছে আৰু পাৰিলে তেওঁক তেওঁলোকৰ স্কুললৈ আদৰি লৈ গৈ তেওঁৰ মুখৰ পৰা দুষাৰ-চাৰিষাৰ কথা শুনিবলৈ ইচ্ছা কৰিছে। কি সুখকৰ দৃশ্য! কি সুন্দৰ ব্যৱহাৰ! শ্ৰীমতী গৌৰীপ্ৰভা আইদেওক অৱশ্যে তেওঁ কলিকতাত কলেজত পঢ়াৰে পৰা মই জানো, আৰু মোৰ নিজৰ জীৰ নিচিনাকৈ তেওঁক স্নেহ কৰোঁ। গৌৰী চন্দ্ৰমাক মাজত লৈ তেওঁৰ সহযোগী নক্ষত্ৰৰূপিনী শিক্ষয়িত্ৰী আৰু ছাত্ৰীসকল যেতিয়া মোৰ আগত উপস্থিত হ'লহি, জ্বৰত চেপেটা লাগি থকা মই জ্বৰৰ অত্যাচাৰলৈ খন্তেকৰ নিমিত্তে পাহৰি বিমল আনন্দ অনুভৱ কৰিছিলোঁ। ইয়াৰ কিছুদিনৰ পিছত তেওঁলোকৰ স্কুললৈ মই গৈ স্কুল চাই

DAILY ASSAM

আৰু তেওঁলোকৰ কাৰ্য দেখি অতি সন্তোষ পাইছিলোঁ। স্কুলত তেওঁলোকে বাছকবনীয়া ৰূপৰ বঁটা এটিত যি কাকত এড়ুখৰি মোক দিছিল, সেই বঁটাটি আৰু কাকতডুখৰিয়ে সদায় মোক সন্তোষ দি থাকিব। ডিবুৰুগড়ত সম্ভ্ৰান্ত মহিলাসকলৰ সভাতো এই লেখকক যিখন অভিনন্দনপত্ৰ মুগাৰ কাপোৰৰ ওপৰত ছপাই দিছিল, সেইখনো নিশ্চয় এই লেখকৰ পক্ষে অতি আদৰৰ সমল হৈ সদায় তেওঁৰ হাতত থাকিব।

ডিবুৰুগড়ৰ থিয়েটাৰ অৰ্থাৎ ৰংগশালৰ বিষয়ে একাষাৰ কওঁ। ডেকাসকলৰ উদ্যমৰ ফলত ৰংগশালটি সুদৰ্শন হৈ পৰি সি ডিবুৰুগড়ৰ সমৃদ্ধি বৃদ্ধি কৰিছে। সভা-সমিতি, থিয়েটাৰ, যাত্ৰা, গান, ভাৱনা প্ৰভৃতি এই ঘৰতে হয়। থিয়েটাৰৰ চিত্ৰপটবোৰ অসমীয়া চিত্ৰবিদ ডেকাসকলৰ দ্বাৰাই অঁকা হৈছে আৰু সেইবোৰ কলিকতাৰ ব্যৱসায়, নিপুণ চিত্ৰবিদৰ চিত্ৰতকৈ কোনোগুণে হীন নহয়। নাট্যকলাত ডিবুৰুগড়ৰ সম্ভ্ৰান্ত ঘৰৰ ডেকাসকলে আশাতীতভাৱে উন্নতি লাভ কৰিছে দেখি মোৰ মনত হৰ্ষ উপজিছিল। পেইণ্টিং আৰু ফটোগ্ৰাফীত স্নেহাস্পদ মুক্তানাথ বৰদলৈৰ কৃতিত্ব লেখত ল'বলগীয়া। থিয়েটাৰৰ ভালেমান দৃশ্যপট তেওঁৰ হাতৰ। তেওঁৰ ষ্টুডিঅ'লৈকো আমি গৈছিলোঁ। তাত তেওঁৰ হাতৰ চিত্ৰবোৰ দেখি বৰ সন্তোষ পালোঁ। তেওঁ যদি সেই ষ্টুডিঅ' অৰ্থাৎ চিত্ৰশাল আনি কলিকতাত পাতি বহে, তেন্তে তেওঁক সেই কাৰ্যত চেৰ পেলোৱা লোকৰ লেখ সৰহ নহ'ব। ডেকাসকলে পূজাৰ সময়ত কেইবাখনো নাটৰ অভিনয় কৰিছিল। অৱশ্যে আটাইবোৰ দেখা মোৰ কপালত নঘটিল। কিন্তু যিকেইটা দেখিলোঁ, তাতে মোৰ অশেষ সন্তোষ লভিছিল। সাজ-সজ্জা, চিত্ৰপট, ভাবপূৰ্ণ অভিনয়, সুস্বৰ সংগীত আৰু মনোজ্ঞ নৃত্যত তেওঁলোকৰ বৈশিষ্ট্য দেখা গৈছিল। কালত তেওঁলোকে যে আৰু উন্নতি কৰিব তাত সংশয় নাই। চিত্ৰকলাবিদ শ্ৰীযুত মুক্তানাথ বৰদলৈৰ কৃতিত্ব 'কমিক এক্টিঙতো' অৰ্থাৎ হাস্যৰসৰ ভাবতো পৰিস্ফুট। ডাক্তৰ শ্ৰীযুত প্ৰভাতচন্দ্ৰ দাস আৰু জনদিয়েকৰ অভিনয় কলিকতাৰ থিয়েটাৰৰ বিখ্যাত অভিনেতাসকলতকৈও কোনোগুণে

কম নহয়। মাথোন এটি কথা ডিবুৰুগড়ীয়া ডেকা বন্ধুসকলক জনাই থওঁ— যেন তেওঁলোকৰ যত্নত মৌলিক অসমীয়া নাটৰ অভিনয় সৰহ হয়। অৱশ্যে তেনে নাটকৰ যে আটক, সেইটো জানো। যি হওক, ভৱিষ্যতলৈ সেই আটক গুচিব বুলি আশা কৰিলোঁ। বিদেশী নাটক অসমীয়ালৈ ভাঙি অসমীয়া ৰংগশালত অভিনয় কৰাটোত অনেকে দায় ধৰে। ময়ো তেনে কাৰ্যত বৰ সন্তোষ পাওঁ, এনে নহয়। কিন্তু বিদেশী ভাষাৰ নাটক একেবাৰেই আমাৰ ৰংগশালৰ বাহিৰ কৰি দিয়াটোৰো মই বিৰোধী। অৱশ্যে যদি তাৰ অনুবাদ প্ৰকৃত অসমীয়া অনুবাদ হৈ অসমীয়াৰ পেটত সি জীণ যোৱা হয়। ভাল বিদেশী নাটকৰ উৎকৃষ্ট ভাবসম্পদেৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ সৌন্দৰ্য বঢ়োৱাটো অতি শোভন কথা, — যদি সেই ভাবসম্পদক বাৰেবঙলুৱা অসমীয়া নকৰি আচল অসমীয়া কৰি দিয়া যায়। ভাৰতৰ নানা দেশৰ পৰা মানুহ আহি অসমত বসতি কৰিছে। যদি সেইবোৰে অসমক সৰ্বতোভাৱে বৰণ কৰি অসমীয়া হৈ যায় তাৰ দ্বাৰাই অসমৰ আপদ নাবাঢ়ি সম্পদ হে বাঢ়িব। এনে গঢ়েৰেই পুৰণি কালৰে পৰা অসম পুৰিপুষ্ট হৈ আহিছেও। কিন্তু অসমীয়াৰ বৰসবাহত যদি কোনোবাই অসমীয়াৰ দৰে চাপৰি বজাই বা তাল লৈ নাম নাগাই খোল-কৰতাল লৈ—

‘দয়াল দয়াল, দয়াল বলে ডাকৰে ৰসনা।
যাৰে ডাকলে হৃদয় শাতল হবে যাবে যম যন্ত্ৰণা।।’

এনে বঙলুৱা সংকীৰ্তন মেলি দিয়ে, তেন্তে সি অসমীয়াৰ বৰসবাহত হাঁহৰ মাজত কাউৰী হৈ পৰি খেলিমেলিহে লগাব, শোভা নকৰে। Hybrid অৰ্থাৎ এধাকেচেলুৱা গান মিহলি আহাৰে পেট গোমাই তাত বিপ্লৱৰহে সৃষ্টি কৰিব, শান্তি সৃষ্টি নকৰে। এই কথা মনত ৰাখি আমাৰ নাট্যকাৰসকলে বিদেশী নাটৰ অসমীয়া ভাঙনি কৰিবলৈ গ’লে মংগল, নতুবা অমংগল। তাহানি কলিকতা নিবাসী জনচেৰেক অসমীয়া ছাত্ৰে লগ লাগি শ্বেক্সপিয়েৰৰ Comedy of Errors অসমীয়ালৈ ভাঙি তাৰ নাম ভ্ৰমৰংগ দি অভিনয় কৰিছিল। অনুবাদকৰ

লগত যদিও এই লেখক পৰা নাছিল,— তথাপি তেওঁৰ হাত যে সেই অনুবাদৰ ওপৰত নুফুৰিছিল এনে নহয়। মোৰ বিশ্বাস, ইংৰাজী নাটৰ সেই অনুবাদ একেবাৰেই অসমীয়া হৈ পৰি অসমীয়া সৰ্বসাধাৰণৰ মন হৰণ কৰিব পৰা হৈছিল। এতিয়াও নতুনকৈ উঠি অহা ডেকাসকলে তেনে গঢ়েৰে বিদেশী নাট অসমীয়ালৈ ভাঙি তাক অসমীয়া সাজপাৰ পিন্ধাই অসমীয়া ৰংগশালত তুলি দিলে, আমাৰ আঁসোৰাহ ধৰিবলৈ একো নাথাকিব।

কঠিন শব্দৰ অৰ্থ ঃ

আপচু	—	কুৎসিত, কুশ্ৰী, দেখিবলৈ-শুনিবলৈ বেয়া।
কৈফিয়ৎ	—	কাৰণ দৰ্শোৱা, জবাব।
মাথাপোট	—	কৰ্মৰ প্ৰতি অৱহেলাৰ ফলত ওপজা দুঃচিন্তা।
ভৈল	—	হ'ল।
মহাভাৰ	—	গধুৰ বোজা।
শাওপাত	—	অভিশাপ।
পিয়াসী	—	তৃষ্ণাতুৰ, পিয়াহত আতুৰ।
ফৰিয়াদ	—	গোচৰ, অভিযোগ।
গজপত	—	অভিশাপ, শাওপাত।
বৃন্দাবনচন্দ্ৰ	—	শ্ৰীকৃষ্ণ।
ভিজিট	—	ৰোগীৰ চিকিৎসাৰ বাবে ডাক্তৰক দিবলগীয়া মাননি।
সঁচাৰকাঠী	—	চাবি।
লেকেটীয়া নৰিয়া	—	দীৰ্ঘ সময় জুৰি হৈ থকা ৰোগ, শৰীৰত আঠাৰ দৰে লাগি থকা বেমাৰ।
ছুব্‌জজ	—	Sub Judge, উপ বিচাৰপতি।

কঁথা	—	ফটা কাপোৰ লগ লগাই সী লোৱা ডাঠ কাপোৰ।
জজমেণ্ট	—	Judgement, ৰায়।
নিয়মিত	—	নিয়ম অনুযায়ী হোৱা, নিৰ্দিষ্ট, নিৰ্ধাৰিত।
থেৰোগেঁৰো	—	ইতস্ততঃ, হোহোকা-পিছলা।
বিভু	—	ঈশ্বৰ।
শিথিলা	—	শিথিল।
জাসে	—	জাহ যায়।
ভেৰোণ	—	ভাৰা, কেৰেয়া।
সম্পূজিতা	—	শ্ৰদ্ধাৰে পূজিতা।
কণকঠীয়া মৰা	—	সম্পূৰ্ণৰূপে ধ্বংস হোৱা।
না-জল না-স্থল	—	উপায়হীন অৱস্থা।
গুনি-গাথি	—	চিন্তা কৰি।
ঢেকেৰ ঢেকেৰ গাড়ী	—	লাহে লাহে চলা গাড়ী।
ৰিফ্ৰেছমেণ্ট	—	Refreshment, আহাৰ, জলপান।
জীৰ্ণ-শীৰ্ণ-দীৰ্ণ	—	নিঃকিন অৱস্থা।
অবিলুপ্ত	—	বিলুপ্ত নোহোৱা, নিঃশেষ নোহোৱা।
ঘূঘুয়া	—	অলপীয়া, অলপকৈ হোৱা।
আনীত	—	আমদানিকৃত, অনা, ওচৰ চপোৱা।
কৰ্পটি	—	ৰোগৰ আনুষংগিক লেঠা।
এলাবাদু	—	কোনো কামৰ বাবে যোগ্য নহয়, অপাত্ৰ।
ৰিপুৱা ধৰ	—	গুপ্তচৰ নিযুক্ত কৰ।
শলাকানি	—	শলিতা, শিহা।
আগ্ৰহাতিশয্য	—	অতি বেছি আগ্ৰহ।
দ্বিৰা-গমন	—	বিয়াৰ পিছত কন্যাৰ দ্বিতীয়বাৰ স্বামীৰ ঘৰলৈ যোৱা সংস্কাৰ

তাবেদাৰ	—	অনুচৰ, অনুসৰণকাৰী।
ককৰ্থনা	—	তিৰস্কাৰ।
ৰাইখ	—	ৰাখে।
চৰ্জন	—	স্ৰজন।
ওৰা পাত	—	লানি লাগ।
জকা	—	পিতল আদিৰ বৰ ডাঙৰ টৌ।
তৎপশ্চাৎ	—	তাৰ পিছত।
কল্লোল	—	ডাঙৰ টৌ।
ৰসনা	—	জিভা।

টোকা ঃ (ক) "পানীমে মীন পিয়াসী।
মোক শুনত শুনত লাগে হাসি।।"

প্ৰবাসী অসমীয়া লেখক লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই কৰ্ম-ব্যস্ততাৰ কাৰণে বহু বছৰ ধৰি ঘৰলৈ অৰ্থাৎ অসমলৈ আহিব পৰা নাই। শিৱসাগৰত অনুষ্ঠিত হোৱা সভা এখনত এজন অসমীয়া ডেকাই কয় যে বেজবৰুৱাই গপ বা অভিমান কৰি মাতৃভূমিৰ পৰা আঁতৰি আছে। এই অভিযোগৰ উত্তৰ দিবলৈ গৈ বেজবৰুৱাই ভক্ত কবীৰ বিৰচিত উক্ত পদ ফাকিৰ অৱতাৰণা কৰিছে। শাওপাত বা বিধিৰ বিপাকত পৰিহে তেওঁ বহু বছৰ ধৰি মাতৃভূমিলৈ উভতিব পৰা নাই। বিধিৰ বিপাকত পৰিলে এডিঙি পানীত থকা মানুহেও পিয়াহত শুকাই মৰে। কবীৰৰ উক্ত পদ ফাকিৰ সৰল অসমীয়া ভাবানুবাদ হ'ল—

পানীত থাকিও মাছ তৃষ্ণাতুৰ।
শুনি শুনি হাঁহি উঠে মোৰ।।

পদ ফাকিৰ তাত্ত্বিক অৰ্থ হ'ল— মানুহৰ অন্তৰতে ঈশ্বৰ আছে, তথাপি ভক্তিহীন অজ্ঞানী মানুহে ঈশ্বৰ উপলব্ধি কৰিব নোৱাৰে। অজ্ঞানীজনৰ এনে অৱস্থা দেখি কবিৰ হাঁহি উঠে।

(খ) "যথা নিযুক্তোহস্মি তথা কৰোমি।"

এই সংস্কৃত পদটিৰ অৰ্থ হ'ল— যিদৰে (অৰ্থাৎ যি কামৰ বাবে) নিযুক্ত হৈছোঁ, তাকে কৰিছোঁ।

কৰ্মসূত্ৰে উৰিষ্যাৰ সম্বলপুৰত থাকিবলৈ লোৱা সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই ডেৰ-দুকুৰি বছৰ পাছত, ১৯৩০ চনত মাতৃভূমি অসমলৈ উভতি আহে। বাইশ ছেপ্টেম্বৰ তাৰিখে তেওঁ গুৱাহাটীত উপস্থিত হয়। তেওঁক সম্বৰ্ধনা জনোৱাৰ উদ্দেশ্যে কটন কলেজৰ ছাত্ৰসকলে গধূলি এখন সভা অনুষ্ঠিত কৰে। সিদিনা বেজবৰুৱাৰ গা সিমান ভাল নাছিল। তথাপি জাতীয় সাহিত্যৰ কাণ্ডাৰী হিচাপে সভালৈ গৈ ছাত্ৰসকলক উৎসাহিত কৰাটো তেওঁৰ দায়িত্ব বুলি বিবেচনা কৰিছিল। ঈশ্বৰে যেন তেনেবোৰ কাম কৰিবলৈ তেওঁক পৃথিৱীলৈ পঠিয়াইছে। — এই ভাৱ প্ৰকাশ কৰিবলৈ লেখকে উক্ত পদটিৰ অৱতাৰণা কৰিছে।

আৰ্হি প্ৰশ্ন ঃ

(ক) অতি চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক - ১)

১। 'মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন' শীৰ্ষক পাঠটো ক'ৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে?

২। সম্বলপুৰ ভাৰতৰ কোনখন ৰাজ্যত অৱস্থিত?

৩। বেজবৰুৱাই 'মাতৃমুখ' দৰ্শনৰ বাবে ক'ৰ পৰা ক'লৈ যাত্ৰা কৰিছিল?

৪। ১৯৩০ চনৰ ১৯ ছেপ্টেম্বৰত সম্বলপুৰৰ পৰা অসমলৈ যাত্ৰা কৰোঁতে বেজবৰুৱাৰ সংগী কোন আছিল?

৫। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা ৰচিত এখন ধেমেলীয়া নাটকৰ নাম লিখা।

(খ) চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক - ২ অথবা ৩)

১। 'মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন' শীৰ্ষক পাঠটিৰ নামকৰণৰ তাৎপৰ্য বিশ্লেষণ কৰা।

২। 'মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন' শীৰ্ষটিত 'মাতৃ' শব্দৰে কি বুজোৱা হৈছে? কিমান বছৰ পিছত লেখকৰ 'মাতৃমুখ' দৰ্শন হৈছিল?

৩। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাক কটন কলেজৰ ছাত্ৰসকলে কিদৰে অভিনন্দন জনাইছিল?

DAILY ASSAM

৪। ‘মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন’ৰ লেখকে উল্লেখ কৰা ‘মাজিউ’ আৰু ‘জ্ঞান’ কোন আছিল?

৫। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ গুৱাহাটীক ভাল লগাৰ তিনিটা কাৰণ উল্লেখ কৰা।

(গ) দীঘল প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক - ৪ অথবা ৫)

১। ‘মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন’ পাঠটিৰ আধাৰত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই সম্বলপুৰৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ কৰা ৰে’লযাত্ৰাৰ চমু বিৱৰণ আগবঢ়োৱা।

২। ‘মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন’ পাঠটিত লেখকে উল্লেখ কৰা মহাদেৱৰ কৃষি-কৰ্মৰ কাহিনীটো তোমাৰ নিজৰ ভাষাত লিখা।

৩। ‘হাহা হুহু’ কোন আছিল? এওঁলোকক কোনে কি কাৰণে সৃষ্টি কৰিছিল বুজাই লিখা।

৪। ‘ডিবৰুগড়ত গোটাচেৰেক কথাই মোক বৰ সন্তোষ দিছিল।’ — ডিবৰুগড়ত কোনবোৰ কথাই বেজবৰুৱাক সন্তোষ দিছিল, বুজাই লিখা।

৫। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ মতে বিদেশী নাটকৰ অসমীয়া অনুবাদ কেনে হোৱা উচিত, বুজাই লিখা।

পাঠবোধ ঃ

সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা কৰ্মসূত্ৰে অসমৰ বাহিৰত, কলকাতা আৰু সম্বলপুৰত আছিল। কৰ্ম-ব্যস্ততাৰ কাৰণে তেওঁ ত্ৰিশ-চল্লিছ বছৰ ধৰি ঘৰলৈ (মাতৃভূমি অসমলৈ) আহিব পৰা নাছিল। আত্মীয়-স্বজনসকলে বাৰে বাৰে মাতি আছিল যদিও সময়-সুবিধা উলিয়াব পৰা নাছিল। অৱশেষত ১৯৩০ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ১৯ ছেপ্টেম্বৰ তাৰিখে সম্বলপুৰৰ পৰা অসমলৈ বুলি যাত্ৰা আৰম্ভ কৰে। সংগী আছিল তেওঁৰ সহধৰ্মিণী প্ৰজ্ঞা সুন্দৰী দেৱী আৰু সৰু জীয়ৰী। বেংগল-নাগপুৰ ৰেলেৰে সম্বলপুৰৰ পৰা দুঘণ্টা যাত্ৰা কৰি তেওঁ ঝাৰচোগোড়া জংচনত নামে আৰু তাৰ পৰা কলকাতা অভিমুখী ৰে’লত উঠে।

DAILY ASSAM

লগত খোৱা বস্তু নিনিয়া কাৰণে আৰু ৰে'লতে খোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব নোৱৰা কাৰণে পৰিয়াল সহ লেখকে লঘোণে-ভোকে যাত্রা কৰিবলগীয়া হয়। বিশ তাৰিখৰ ৰাতি আঠ মান বজাত তেওঁ কলকাতাত নামি মহানগৰৰ এঠাইৰ এটি ঘৰত উপস্থিত হয় আৰু লৰালৰিকৈ ভাত খাই শুই থাকে। পিছদিনা কলকাতাৰ শিয়ালদহ ষ্টেশ্যনৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ বুলি যাত্রা আৰম্ভ কৰে আৰু বাইশ তাৰিখে গুৱাহাটীত উপস্থিত হয়। সেই সময়ত ব্রহ্মপুত্রৰ ওপৰত দলং নির্মাণ হোৱা নাছিল। গতিকে যাত্রীসকলে নদীৰ উত্তৰ পাৰে (আমিনগাঁও) থকা ষ্টেশ্যনত নামি নদী-জাহাজেৰে ব্রহ্মপুত্র পাৰ হৈ গুৱাহাটীলৈ গৈছিল। বেজবৰুৱাক পাণ্ডু-জাহাজ ঘাটতে কবি চন্দ্রকুমাৰ আগৰৱালা আৰু আৰ্ল ল কলেজৰ অধ্যক্ষ জে. বৰুৱাই আদৰণি জনাইছিল।

অনেক কাৰণত বেজবৰুৱাৰ গুৱাহাটী চহৰ ভাল লাগে। তাৰ গোটাদিয়েক হ'ল— ১। প্রাকৃতিক সৌন্দর্য, ২। ঐতিহাসিক উৎকর্ষ, ৩। প্রাচীন জ্ঞান-গৌৰৱৰ গৰিমা। কষ্টকৰ ৰেলযাত্রা কৰি বেজবৰুৱা শাৰীৰিকভাৱে অসুস্থ হৈ পৰিছিল যদিও 'মাতৃমুখ' দর্শন কৰি অর্থাৎ অসম ভূমিত পদার্পণ কৰি আনন্দিত হৈ পৰিছিল। সেইদিনা (বাইছ ছেপ্টেম্বৰ) গধূলি কটন কলেজৰ ছাত্রসকলে সভা অনুষ্ঠিত কৰি ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাক সম্বর্ধনা জনায়। পিছদিনা, অর্থাৎ ২৩ তাৰিখে তেওঁ ডিব্রুগড়লৈ বুলি যাত্রা আৰম্ভ কৰে আৰু ২৪ তাৰিখে পুৱা গন্তব্য স্থানত উপস্থিত হয়। কেবাগৰাকীও আপোন মানুহে লেখকক ষ্টেশ্যনৰ পৰা আদৰি নিয়ে। ডিব্রুগড় চহৰৰ প্রগতি দেখি লেখক আনন্দিত হৈ পৰে। তেওঁ লক্ষ্য কৰে যে ডিব্রুগড়ৰ তিৰোতাসকল শিক্ষিত হৈছে। ৰাজহুৱা কাম আদিতো তেওঁলোক আগৰণুৱা। তেওঁলোকে বোৱা-কটাও শিকিছে। বহু বছৰৰ মূৰত এই মহিলাসকলে লেখকক ওচৰতে পাই সভা পাতি অভিনন্দন জনালে। ডিব্রুগড়ৰ ডেকাসকলে নাট-চর্চা কৰে। তেওঁলোকে চহৰৰ ৰংগশালাত গীত-মাত, নাটক আদি পৰিবেশন কৰে। মঞ্চত অসমীয়া মৌলিক নাটকৰ উপৰিও অনূদিত নাটকো অভিনীত হয়। বেজবৰুৱাই আশা কৰে যে ডেকা নাট্যকাৰসকলে বিদেশী নাটক অনুবাদ

কৰোঁতে বিশেষ সাৱধানতা অৱলম্বন কৰিব। বিদেশী নাটক অসমীয়া নিভাঁজ ৰূপত অনুবাদ কৰি অভিনয়ৰ ব্যৱস্থা কৰিব। চাৰিগৰাকী অসমীয়া ছাত্ৰ-সাহিত্যিক ৰমাকান্ত বৰকাকতী, ঘনশ্যাম বৰুৱা, গুঞ্জানন বৰুৱা আৰু ৰত্নধৰ বৰুৱাই যুটীয়াভাৱে শ্বেক্সপীয়েৰৰ ‘Comedy of Errors’ অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি ‘ভ্ৰমৰংগ’ নামেৰে প্ৰকাশ কৰে (১৮৮৮)। ই হ’ল নিভাঁজ অসমীয়া অনুবাদ।

ওপৰঞ্চি তথ্য ঃ

সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা কৰ্মসূত্ৰে বহু বছৰ ধৰি মাতৃভূমি অসমৰ বাহিৰত আছিল। প্ৰথমতে তেওঁ কলকাতাত তেওঁৰ বন্ধু ভোলানাথ বৰুৱাৰ লগ লাগি কাঠৰ কাৰবাৰ কৰিছিল যদিও পাছত স্বতন্ত্ৰীয়াভাৱে সেই ব্যৱসায়ত লাগে। কিন্তু প্ৰথম মহাযুদ্ধৰ প্ৰকোপত তেওঁৰ ব্যৱসায় পৰি যায়। পাছত, ১৯১৬ চনত তেওঁ কাঠৰ ব্যৱসায় কৰা ‘বাৰ্ড কোম্পানী’ৰ চাকৰিত যোগদান কৰে। কোম্পানীৰ কলকাতাৰ কাৰ্যালয়ত এবছৰ কাম কৰাৰ পাছত কোম্পানীয়ে তেওঁক উৰিষ্যাৰ সম্বলপুৰত থকা ফাৰ্মলৈ পঠিয়ায়। ১৯১৭ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত তেওঁ সম্বলপুৰলৈ যায় আৰু বাৰ্ড কোম্পানীৰ ফাৰ্মৰ ‘মেনেজাৰ’ৰ কামত যোগদান কৰে।

এই সম্পৰ্কত বেজবৰুৱাই ‘মোৰ মৃগয়া’ শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটিত লিখিছে— “কোম্পানীয়ে মোক তেওঁলোকৰ জংঘলৰ কাম ‘মেনেজ’ কৰিবৰ নিমিত্তে সম্বলপুৰলৈ পঠিয়াই দিলে, আৰু মোৰ দৰমহা ২০০ টকা হ’ল।”

শিক্ষকৰ প্ৰতি ঃ

শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বেজবৰুৱাৰ কৰ্মজীৱনৰ আভাস দিব। বেজবৰুৱাৰ ৰচনাৰাজিৰ সম্পূৰ্ণ তালিকা এখন প্ৰস্তুত কৰিবলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক উপদেশ দিব।

●●●